

Paweł Rokicki

WOLNOŚĆ I JEJ POLSCY STRZELCY

**Socjaliści w konspiracji
wileńskiej SZP/ZWZ
1939–1941**

Instytut Studiów Politycznych
Polskiej Akademii Nauk

Warszawa 2024

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Wstęp	13
I. Organizacja Wolność w okresie okupacji litewskiej	23
1. Zawiązanie spisku	26
Inicjatywa Wacława Zagórskiego	26
Formowanie się kierownictwa organizacji	32
Legalne przykrywki tajnej działalności	40
2. Rozwój organizacji	46
Przeobrażenia kadrowe	46
Kontakty zewnętrzne	65
Rozbudowa struktur poza Wileńszczyzną	85
3. Działalność polityczna	88
Program i jego popularyzacja	91
Współpraca ze środowiskami żydowskimi	106
Tajne nauczanie	114
II. Polscy Strzelcy w pierwszej połowie 1940 r.	119
1. Ekspansja Wolności ku nowym środowiskom	119
Werbunek	127
Dowództwo nowej grupy	133
2. Formowanie struktur bojowych	138
Rejony powstańcze	138
Kadra	179
Liczebność	193
Uzbrojenie	200
3. Działalność Polskich Strzelców	207
Odprawy	207
Wywiad	212
Plany powstańcze	222
Praca polityczna	228
Kontakty z innymi organizacjami	234
Czerwcową inspekcją	237

III. Między czerwcem 1940 a czerwcem 1941 r.	241
1. Działalność pod okupacją sowiecką	241
Wolność	246
Polscy Strzelcy	256
2. Kontrakcja NKWD	261
Infiltracja i rozbięcie struktur dowódczych Polskich Strzelców	261
Uderzenie w środowisko Komitetu Pomocy Uchodźcom	274
Walka o przetrwanie	278
Represje wobec ujętych działaczy	295
3. Rozwój Wolności pod okupacją niemiecką	318
Odbudowa kierownictwa w stolicy	318
Działalność	327
Współpraca z Gwardią	335
IV. Epilog	339
1. Aktywność na Wileńszczyźnie po 22 czerwca 1941 r.	339
Akcja sabotażowa wileńskich kolejarzy	339
Wystąpienie zbrojne w Turmoncie	342
Dalsza walka w szeregach ZWZ/AK	343
Losy działaczy politycznych	347
2. Schyłek Wolności w Warszawie	349
3. W szeregach Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie	355
4. Aktywność polityczna na uchodźstwie	363
5. Powojenne losy konspiratorów	369
Podsumowanie	381
Biogramy wybranych działaczy	391
Wacław Zagórski	391
Antoni Ludwik Pański	394
Adolf Ferber	396
Piotr Czarniawski (Czarniawski)	401
Piotr Bohatkiewicz	404
Aleksander Chmieliński	407
Bronisław Illukowicz	410
Mieczysław Bejnar	412
Wybór dokumentów	417
Indeks osób	445
Indeks geograficzny	459
Bibliografia	467